

NEJEN O HISTORII SEVEROČESKÉHO MUZEA

Severočeské muzeum v Liberci patří mezi největší muzea v České republice. Založeno bylo v roce **1873** jako **uměleckoprůmyslové muzeum** a v českých zemích je **nejstarším** muzeem tohoto typu. Již v prvních letech své existence se podařilo shromáždit mimořádně bohaté sbírky prakticky ze všech zájmových oborů z vyspělých evropských zemí a zčásti také z Předního a Dálného východu. S ohledem na místní tradice severních Čech však největší pozornost patřila **sklu a textilu**. Zásadou četných darů a pravidelných nákupů v aukčních domech a u významných starožitníků v celé Evropě se sbírkové fondy rozrůstaly natolik rychle, že si ještě v závěru 19. století vyžádaly po několikerém stěhování **vlastní budovu**. Ta byla postavena v letech **1897-1898** podle návrhu **prof. Ohmanna** z Prahy v romanticko-historizujícím stylu. Po stavební stránce propojuje typy sakrální a palácové architektury. Monumentální komplex doplňují **replika renesanční věže liberecké radnice** a přístavba tzv. **měšťanského domu**, připomínajícího původní měšťanskou zástavbu z konce 18. století. K dalšímu významnému rozšíření sbírek došlo v roce **1904**, kdy muzeum získalo okolo 2 500 uměleckých děl z pozůstalosti čestného kurátora a štědrého mecenáše barona **Heinricha Liebiega**, významného libereckého průmyslníka. Od vzniku samostatného státu v roce 1918 až do II. světové války mělo muzeum stejný charakter. **Po II. světové válce** byly v rámci reorganizace k muzeu přičleněny **regionální sbírky** ze zrušeného Vlastivědného muzea a Přírodovědného muzea v Liberci.

Dnes zahrnuje Severočeské muzeum kromě bohaté **knihovny** tři sbírková oddělení, **přírodovědecké, historické** (s archeologií) a **umělecko-historické**.

V **přízemí** budovy je umístěna **expoze přírodovědy Liberecka**, která přibližuje živou i neživou přírodu Libereckého kraje. Největší část je věnována Jizerským horám, další sekce seznamuje návštěvníky s přírodou Ještědského hřbetu, Frýdlantska a Českého ráje; opomenuta zde není ani příroda silně ovlivněná člověkem. Textové a fotografické výstavní panely jsou doplněny řadou malých dioramat s množstvím rostlin i živočichů. Expozici dominují dvě unikátní dioramata věrně zobrazující prostředí bučiny a rybníku i s jejich typickými obyvateli. Stálá expozice v **prvním patře** budovy zahrnuje evropský **vývoj uměleckých řemesel** od antiky do současnosti (tapiserie, sklo, keramika, porcelán, textil, knižní vazby, obecné a ušlechtilé kovy, cín, hodiny, šperky, nábytek, dřevorezby a fotografie). Přestože je v tomto přehledu zastoupeno více než 1 200 sbírkových předmětů, je to pouze nepatrná část celkového bohatství depositárně uložených sbírek.

Bohaté **sbírkové fondy** obsahují špičkové kolekce především v **uměleckých řemeslech** – sbírka orientálních koberců je druhá největší v ČR, rovněž tak sbírka současné autorské tapiserie. Mimořádně cenné a početné jsou soubory koptských tkanin, historických gobelínů (v expozici SM visí i nejstarší vystavený gobelín v ČR), vyšíváných liturgických textilií, krajek, skla, porcelánu, uměleckého kování, cínu, plakátů, starých tisků atd. Bohatě jsou zastoupené i sbírky **historické, etnografické a přírodovědecké**. Významný je i soubor více než 160 tisíc **negativů**, z nichž nejstarší jsou datovány kolem roku 1860. Celkový počet uchovávaných sbírkových předmětů přesahuje 700 tisíc kusů. Nejzajímavější předměty postupně zpřístupňujeme prostřednictvím portálu **esbirky.cz** Ve třech výstavních sálech a venkovním atriu (tzv. rajské zahrádce) bývá ročně realizováno okolo 10 výstav, většina z nich právě ze sbírek uložených v muzeu.

Součástí budovy Severočeského muzea je také **rekonstruovaná renesanční věž bývalé liberecké radnice** (ta byla postavena v letech 1599-1603 podle plánů italského stavitele působícího ve Zhořelci, Marca Antonia de Lancio, zvaného též Spazi). Základní kámen budovy Severočeského muzea pochází ze základů uvedené renesanční věže zbořené spolu s radnicí roku 1893 po dostavbě nové, tedy nynější radnice. **Výška: 41 m, Ochoz ve výšce (horní hrana zábradlí): 30,43 m, Počet schodů: 174.** *Fascinující fotografie J. Hunterové, pořízená na jedné z muzejních nocí, není fotomontáž - takhle úžasně se na chvíli do mraků skutečně promítla muzejní věž.*

Severočeské muzeum v Liberci je členem **Mezinárodní rady muzeí ICOM (International Council of Museums)** a jeho pracovníci jsou povinni dodržovat **ICOM etický kodex pro muzea**.

Regionální muzea

Západočeské muzeum v Plzni

Kopeckého sady 357/2, 301 00 Plzeň 3

www.zcm.cz

Západočeské muzeum v Plzni bylo založeno v roce 1878 a patří k největším muzejním ústavům v České republice. Ve svých čtyřech objektech na území Plzně zpřístupňuje sedm stálých expozic. Mimoplzeňskou pobočkou je Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. Unikátní Plzeňská městská zbrojnice je největší dochovanou historickou zbrojnicí v České republice, v roce 1363 ji založil český král a římský císař Karel IV.

Severočeské muzeum v Liberci

Masarykova 11, 460 01 Liberec 1

www.muzeumlb.cz

Severočeské muzeum v Liberci je nástupcem uměleckoprůmyslového muzea založeného v roce 1873. Jeho sbírka byla budována s ohledem na místní tradici sklářství a textilnictví v evropském kontextu. Jedním ze základů je kolekce více než 2 500 uměleckých předmětů darovaných roku 1904 průmyslníkem a mecenášem Heinrichem Liebiegem. Po roce 1945 byla do Severočeského muzea začleněna zrušená regionální muzea, čímž se jeho zaměření rozšířilo o přírodovědnou a vlastivědnou činnost.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Eliščino nábřeží 465, 500 01 Hradec Králové 1

www.muzeumhk.cz

Na břehu řeky Labe, stvořená s láskou a péčí, tančí nejkrásnější budova významného architekta Jana Kotěry v Hradci Králové. Instrukce muzea založená již v roce 1880 se stále s mladistvým nadšením rozvíjí a s profesionálním zájmem sbírá vzpomínky východních Čech. K přírodovědným, historickým a archeologickým uchovávaným pamětem se řadí také Muzeum války 1866 na Chlumu, memento konfliktu, jenž patří k největším v Evropě 19. století. Poražené Rakousko ztratilo svou pozici v regionu a Prusko nastoupilo cestu k vytvoření jednotného státu Němců.

Východočeské muzeum v Pardubicích

Zámek 2, 530 02 Pardubice

www.vcm.cz

Počátek muzea se datuje do roku 1880. Hlavní rozvoj nastal po roce 1920, kdy se muzeum přestěhovalo do renesančního zámku vystavěného rodem Pernštejnů. V současnosti je možné v muzeu navštívit rytířské sály s nástěnnými malbami, osm expozic a výstavy. K nejcennějším fondům patří české ateliérové sklo 20. století, historické zbraně, pohlednice a hračky. Součástí numismatické sbírky je unikátní nález několika stovek českých denárových mincí z poslední třetiny 10. století.

Muzeum Vysočiny Třebíč

Zámek 1, 674 01 Třebíč

www.zamek-trebic.cz

Muzeum bylo založeno v roce 1898. Představuje historii a přírodu Třebíčska. Proslulé je sbírkou dýmek, moravských vltavínů, minerálů a hornin nebo sbírkou betlémů. Každoročně organizuje zájmové akce Veletrh muzeí České republiky a Třebíčské kouření. Původně klášterní budova je s bazilikou sv. Prokopa a židovskou čtvrtí zapsána v Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Regionální muzeum v Litomyšli

Jiráskova 9, 570 01 Litomyšl

www.rml.cz

Vlastivědné muzeum bylo založeno v roce 1891. Představuje historii svého regionu, ve stálé expozici naleznete středověké vykopávky in situ i řadu unikátních předmětů. Muzeum spravuje také Rodný byt hudebního skladatele Bedřicha Smetany a Portmoneum, jež je muzeem malíře Josefa Váchala. Muzeum je v sousedství renesančního zámku zapsaného v Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO

Muzeum Litomyšl

Historie muzea

Stručná historie

Litomyšlské muzeum bylo založeno v roce 1891. Nejdříve bylo umístěno v prostorách zrušené městské reálky. Získalo všeobecné vlastivědné zaměření s působností na město a okolí. V roce 1926 se přestěhovalo do rozlehlé barokní budovy bývalého piaristického gymnázia postavené v letech 1714–1719. Na gymnáziu, později státním, vyučoval mj. i Alois Jirásek. V této budově sídlí muzeum doposud, nachází se zde prostory pro výstavy.

Od 90. let 20. století muzeum provozuje rovněž [Rodný byt Bedřicha Smetany](#), který se nachází v zámeckém pivovaře.

V roce 2004 bylo dosavadní městské muzeum přeměněno na regionální s působností na území okresu Svitavy a jeho zřizovatelem se stal Pardubický kraj. V letech 2012–2014 prošlo generální rekonstrukcí. Její zdařilý výsledek byl oceněn prestižní cenou **Gloria musealis**. Více [zde](#). Od listopadu 2016 muzeum provozuje také [Portmoneum - Museum Josefa Váchala](#).

Podrobná historie

Podnět k **založení muzea** dali tři profesoři litomyšlského gymnázia – Josef Štěpánek, Jindřich Barvíř a František Kunstovný. Ti 14. října 1890 sežvali zájemce o vlastivědu a dohodli se společně na založení muzea (s tím se ale počítalo již dříve – už v roce 1888 byly po zrušení městské reálky ponechány školní sbírky v oddělené místnosti). Vzniklo komitě, ve kterém kromě zmíněných profesorů zasedli i [Quido Šimek](#), František Hanuš a František Teplý a které připravilo stanovy muzejního spolku. Politická obec (zahrnovala město i předměstí) poskytla prostory **v budově bývalé reálky**, osada města (jen samotné město) schválila zapůjčení majetku i sbírek. Následně se 16. listopadu 1890 sešla valná hromada, na které se do spolku přihlásilo 105 členů. Po schválení na místodržitelství se 15. února 1891 konala ustavující valná schůze spolku, která zvolila výbor, v jehož čele stál starosta osady města.

V muzeu rychle přibývalo sbírek. Poprvé bylo [otevřeno](#) 20. až 28. září 1891. V roce 1892 se spolek podílel na vykopávkách na hradišti u Benátek, v roce 1894 na organizaci okresní národopisné a průmyslové výstavy. Muzeum bylo sbírkami přeplněno, proto bylo zpřístupňováno jen na několik dní v roce. Důležitou roli hrál správce muzea Quido Šimek, který ale kvůli sporům odešel v roce 1912.

Od roku 1917 byl správcem muzea [Josef Žďárský](#). V roce 1926 koupila osada města pro muzeum **budovu bývalého piaristického gymnázia**. Po adaptačních pracích byla [otevřena](#) pro veřejnost 13. května 1928. Muzejní spolek se téhož roku rozešel a správu muzea převzalo

kuratorium jmenované osadou města. V roce 1933 byly obohaceny sbírky díky odkazu sběratele Quidona Šimka. Expozice byla mimořádně rozsáhlá – jednalo se v podstatě o průchozí depozitáře – skoro vše, co mělo muzeum ve sbírkách, bylo vystaveno. Muzeum se podílelo na organizaci velkých litomyšlských výstav (Jiráskova 1931, Němcové 1932, Smetanovy 1934), vydalo v tu dobu také několik drobnějších publikací (průvodce, věstníky), jen na systematictější práci se sbírkami nebylo personálně vybaveno. V roce 1941 byla zrušena osada města, proto se do čela kuratoria postavil předseda obecní správní komise, od roku 1945 předseda Místního národního výboru (MNV). V roce 1945 byl změněn název z Městského muzea v Litomyšli na **Archiv a muzeum města Litomyšle** (od roku 1946 formálně odděleno, ale stále jeden správce).

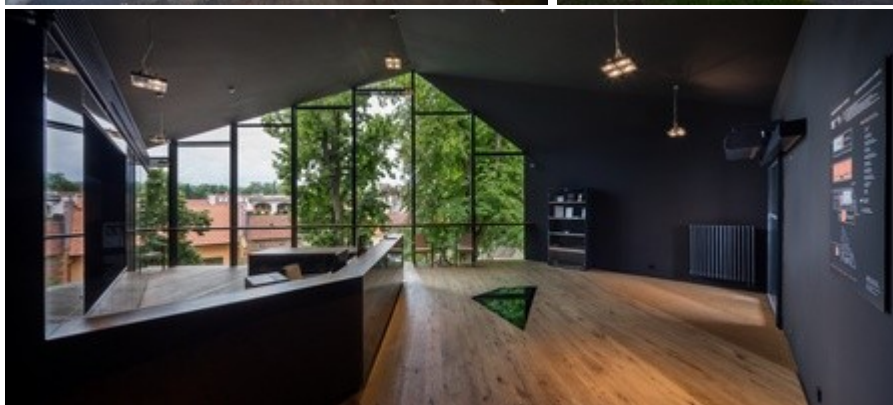
V roce 1947 bylo kuratorium zrušeno a nahrazeno archivním a muzejním odborem kulturní komise MNV (později zvaný Pracovní skupina MNV pro muzeum a archiv). V roce 1953 byl odloučen archiv (stal se zárodkem dnešního okresního archivu) a muzeum přešlo v roce 1954 do správy Okresního národního výboru (ONV) pod novým názvem **Okresní vlastivědné muzeum v Litomyšli**. Jako poradní sbor muzea byl zřízen Historicko-vlastivědný kroužek při ONV.

V roce 1960, po zřízení okresu Svitavy, se muzeum stalo opět městským, správu převzala muzejní rada. Dne 1. ledna 1961 bylo sloučeno s městskou galerií a přijalo název **Vlastivědné muzeum a galerie v Litomyšli** (Městská **galerie** byla založena roku 1908, ale v roce 1913 zanikla, v roce 1926 byla znovuzřízena na zámku. Po roce 1945 byla občas spravována stejnými osobami resp. organizacemi jako muzeum, ale k formálnímu sloučení nedošlo). V letech 1962–1966 byla budována pod vedením ředitele Jana Kapusty nová expozice dle tehdejších požadavků. Výsledek byl přijímán veřejností dost rozporuplně, zvláště když předchozí podoba muzea byla vysoce ceněna. V roce 1966 přešla galerie do správy státní památkové péče a muzeum opět změnilo své jméno na Vlastivědné muzeum v Litomyšli. V letech 1967 až 1970 vydávalo muzeum časopis Zprávy z muzeí od Trstenické stezky.

Od roku 1969 převzal správu muzea svitavský ONV a až do roku 1976 byl používán název **Okresní vlastivědné muzeum v Litomyšli**. Poté získalo status okresního muzea muzeum ve Svitavách a z litomyšlského se stalo opět **Městské muzeum v Litomyšli** spojené opět s galerií (ta byla zrušena v souvislosti se zřízením muzea hudby na zámku, sbírky byly předány muzeu, v roce 1976 byl pro ně získán Dům U Rytířů). V letech 1984–1986 byla [otevřena nová expozice](#). Muzeum mělo za socialismu podstatně více zaměstnanců než v dřívějších dobách, ale zvýšenou činností se to až na světlé výjimky (Karel Veselík) příliš neprojevovalo. Od roku 1994 používalo muzeum název **Muzeum a galerie v Litomyšli**. V roce 1996 byl k muzeu připojen [rodný byt Bedřicha Smetany](#) v zámeckém pivovaru (ještě jako „světnička“ otevřen v roce 1924, byl provozován městem Litomyšl do roku 1959, kdy přešel do správy Muzea Bedřicha Smetany v Praze).

V roce 2004 se zřizovatelem muzea stal Pardubický kraj. Název byl změněn na **Regionální muzeum v Litomyšli**. Galerie byla oddělena a zůstala ve správě města Litomyšle. Rodný byt B. Smetany zůstal součástí muzea. Muzeum převzalo v roce 2005 od okresního archivu vydávání odborného sborníku Pomezí Čech, Moravy a Slezska. Byla zahájena systematická práce se sbírkami. V letech 2012–2014 prošla hlavní budova muzea generální rekonstrukcí podle návrhu architekta Josefa Pleskota. Výsledek revitalizace byl oceněn prestižní cenou **Gloria musealis**. Více [zde](#). Zároveň byly v zámeckém pivovare rozšířeny stávající depozitáře a vzniklo tu zázemí pro pracovníky muzea. Od listopadu 2016 muzeum provozuje také [Portmoneum - Museum Josefa Váchala](#).

Při muzeu fungovalo několik **přidružených organizací**. Na počátku 60. let existoval Historický kroužek. V roce 1961 vznikl Klub přátel výtvarného umění (od roku 1963 přešel pod Jednotný klub pracujících). V roce 1966 byl založen Vlastivědný kroužek. Podobné kroužky vznikaly již dříve (při Vertexu v roce 1961, v Trstěnici v roce 1963). Vlastivědný kroužek vydával v letech 1966 až 1970 svůj Zpravodaj. V Praze a Brně fungovaly již od meziválečného období kluby rodáků a přátel Litomyšle. Další vznikl později v Plzni, z jeho iniciativy byly všechny v roce 1967 přidruženy k litomyšlskému vlastivědnému kroužku. V roce 1968 vznikl klub také ve Dvoře Králové nad Labem. Vlastivědný kroužek později zanikl.

Zdroje

<http://network.icom.museum/icom-czech/clenove/regionalni-muzea/>

Muzeum v Litomyšli - <http://www.rml.cz/cs/index.php>

Muzeum v Liberci - <http://www.muzeumlb.cz/>